

عنوان مقاله:

نکاتی تحلیلی و روش شناختی درباره تحلیل گفتمان (با نگاهی به پژوهش های ایرانی)

محل انتشار:

فصلنامه مطالعات اجتماعی ایران، دوره 7، شماره 4 (سال: 1392)

تعداد صفحات اصل مقاله: 26

نویسندگان:

سپهلا صادقی فسائی - دانشیار گروه جامعه شناسی دانشگاه تهران

محمد روزخوش - دانشجوی دکتری جامعه شناسی دانشگاه تهران

خلاصه مقاله:

تحلیل گفتمان از رویکردهای تحلیلی و پژوهشی مهم در علوم انسانی معاصر است که به رویکردی محبوب و حتی "مد پژوهشی" در میان محققان ایرانی بدل شده است. این مقاله در قالب روایت تورفینگ از سه نسل نظریه گفتمان (که در آن مفهوم نسل بر شیوه تحلیل دلالت می کند نه توالی و ترتیب زمانی) به ارزیابی پژوهش های ایرانی تحلیل گفتمان می پردازد. نسل اول نظریه گفتمان رویکردهایی مانند تحلیل گفت و گو و روان شناسی گفتمانی را در بر می گیرد. این نسل از توجه محققان ایرانی بی نصیب مانده است. نظریه گفتمان فوکو بر هردو نسل بعدی موثر بوده است، اما تحلیل گفتمان فوکویی رویکردی است بسیار متنوع که بر حسب نوع و اهداف تحقیق از آثار یا مفاهیم فوکو گزینش می کند. در نسل دوم، گفتمان به متن های نوشتاری یا گفتاری محدود نمی شود، بلکه مجموعه گسترده تری از پراکنش های [۱] اجتماعی را در بر می گیرد. تحلیل انتقادی گفتمان مهم ترین رویکرد در این نسل است. در ایران استفاده از این رویکرد و به ویژه نظریه فرکلاف بسیار رایج است، اما تمایز میان پراکنش گفتمانی و پراکنش اجتماعی و لزوم استفاده از نظریه اجتماعی متناسب در بیشتر پژوهش های ایرانی نادیده انگاشته می شود. نسل سوم، کل حوزه اجتماعی را شبکه ای از فرایندها تلقی می کند که در آن معنا خلق می شود. نظریه گفتمان سیاسی مهم ترین رویکرد این نسل است و در ایران نمونه های متعددی از این نوع پژوهش می توان یافت. این مقاله به برخی نمونه های ایرانی هرکدام از رویکردهای مذکور پرداخته است.

کلمات کلیدی:

گفتمان، تحلیل گفتمان، تحلیل گفتمان فوکویی، تحلیل انتقادی گفتمان، نظریه گفتمان سیاسی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1658587>

